

**Poselství Svatého otce Františka
ke Světovému dni migrantů a uprchlíků 2018 (14. ledna 2018)**

Přijímat, chránit, podporovat a začleňovat migranty a uprchlíky

Draží bratři a sestry!

„S cizincem, který bude s vámi přebývat, musíte jednat jako s jedním z vás. Budeš ho milovat jako sebe samého, neboť i vy jste byli cizinci v egyptské zemi: Já jsem Hospodin, váš Bůh.“
(3 Moj. 19,34)

Během prvních let svého pontifikátu jsem opakovaně vyjadřoval zvláštní starost o smutnou situaci tolika migrantů a uprchlíků, kteří utíkají před válkami, pronásledováními, před přírodními katastrofami a chudobou. Nepochybně se jedná o „znamení časů“, která jsem se snažil číst s prosbou o světlo Ducha Svatého, počínaje mou návštěvou ostrova Lampedusa 8. července 2013. Ustanovením nového Dikasteria pro službu integrálnímu lidskému rozvoji jsem chtěl, aby jedno zvláštní oddělení, na čas (*ad tempus*) podřízené přímo mému bezprostřednímu vedení, vyjadřovalo starost církve o migranty, vysídlence, uprchlíky a oběti obchodu s lidmi. Každý cizinec, který tlučé na naše dveře, je pro nás příležitostí k setkání s Ježíšem Kristem, který se sám ztotožnil s přijímaným nebo odmítaným cizincem v každé době (srov. Mt 25,35.43). Pán svěřuje mateřské lásce církve každou lidskou bytost, nucenou opustit svoji vlast při hledání lepší budoucnosti.¹ Tato starostlivost musí být vyjadřována konkrétně v každé etapě migrační zkušenosti: od vydání se na cestu až k příjezdu a návratu. Jde o velkou odpovědnost, o kterou se církev chce dělit se všemi věřícími a také s muži i ženami dobré vůle, kteří jsou povoláni s velkorysostí, horlivostí, moudrostí a prozíravostí odpovědět podle vlastních možností na početné výzvy, kladené současnými migracemi.

V souvislosti s tím chci znovu říci, že „naše společná odpověď“ by mohla vycházet ze čtyř sloves, opírajících se o principy nauky církve: přijímat, chránit, podporovat a začleňovat.²

Vzhledem k současné situaci termín *přijímat* znamená především nabízet migrantům a uprchlíkům širší možnosti bezpečného a legálního vstupu do cílových zemí. Proto by bylo žádoucí zjednodušit a zrychlit proces vydávání humanitárních vstupních víz a víz kvůli sjednocení rodin. Zároveň bych si přál, aby země ve větším počtu přijaly za své programy soukromého a společného *spenzorování* a otevřely humanitární koridory pro nejvíce zranitelné uprchlíky. Kromě toho by bylo vhodné postarat se o časově omezená speciální víza pro osoby, které utíkají z válečných konfliktů do sousedních zemí. Vhodným řešením nejsou kolektivní a svévolné deportace migrantů a uprchlíků, zvláště pokud mají být vráceni do zemí, které nemohou zaručit respektování důstojnosti a základních lidských práv.³ Znovu chci zdůraznit, že je důležité nabízet migrantům a uprchlíkům vhodné a důstojné prvotní ubytování. Zdá se, že „programy rozšířeného přijetí, které už v různých oblastech fungují, vskutku usnadňují osobní setkání, umožňují lepší kvalitu poskytovaných služeb a nabízejí větší záruky úspěšného procesu“⁴. Zásada ústředního postavení lidské osoby, vážně

¹ Srov. Pius XII., Apoštolská konstituce *Exsul familia*, Tit. I, I.

² Promluva k účastníkům mezinárodního fóra „Migrace a mír“, 21. února 2017.

³ Srov. Intervence stálého pozorovatele Svatého stolce na 103. zasedání Rady IOM (Mezinárodní organizace pro migraci), 26. listopadu 2013.

⁴ Promluva k účastníkům mezinárodního fóra „Migrace a mír“, 21. února 2017.

zdůrazněná mým milovaným předchůdcem Benediktem XVI.⁵, nás zavazuje předřazovat vždycky osobní bezpečnost bezpečnosti národní. V návaznosti na to je potřeba vhodně formovat zaměstnance odpovědné za hraniční kontroly. Situace migrantů, žadatelů o azyl a uprchlíků vyžaduje, aby jim byla zajištěna osobní bezpečnost a přístup k základním službám. Ve jménu základní důstojnosti každého člověka je potřebné usilovat o to, aby jako alternativa k detenčním táborem byla upřednostňována jiná řešení pro ty, kteří vstupují na národní území bez povolení.⁶

Druhý výraz, *chránit*, se soustřeďuje na celou řadu aktivit zaměřených na obranu práv a důstojnosti migrantů a uprchlíků, nezávisle na jejich *migračním statutu (status migratorio)*⁷. Tato ochrana začíná už v jejich vlasti a spočívá v nabídce jistých a ověřených informací ještě před jejich odchodem a také v záchraně před praktikami ilegálního náboru.⁸ Tato pomoc by, nakolik je to možné, měla pokračovat v cílové zemi a zajistit migrantům vhodnou konzulární péči, právo mít neustále v držení doklady osobní totožnosti, rovný přístup ke spravedlnosti, možnost otevřít si bankovní účty a minimální zajištění životních potřeb. Jsou-li vhodně uznané a oceněné schopnosti a odbornosti migrantů, žadatelů o azyl a uprchlíků, mohou představovat skutečné zdroje pro společenství, která je přijímají.⁹ Proto si přeji, aby při respektu k jejich důstojnosti, jim byla umožněna svoboda pohybu v přijímající zemi, dána možnost pracovat a přístup k telekomunikačním prostředkům. Pro ty, kteří se rozhodnou vrátit se do vlasti, podtrhuji příležitost rozvíjet programy pracovního a sociálního znovu začlenění. Mezinárodní úmluva o právech dítěte předkládá univerzální právní základnu zaměřenou na ochranu nezletilých migrantů. Bude nutné vyhnout se jakékoli formě detence vůči nim z důvodu jejich migračního *statutu*, přičemž jim má být zajištěn řádný přístup k základnímu i střednímu vzdělání. Zároveň je nutné garantovat jim řádný pobyt až do dovršení dospělosti i možnost pokračovat ve studiích. Pro nezletilé bez doprovodu nebo oddělené od jejich rodin je důležité postarat se o programy dočasněho opatrovnictví nebo péče.¹⁰ Při respektu k všeobecnému právu na národní příslušnost, ať je toto právo uznáno a náležitě přiznáno všem chlapcům a dívkám v okamžiku jejich narození. Bezdomovectví, ve kterém se někdy migranti a uprchlíci ocitají, lze snadno zabránit prostřednictvím „zákonodárství o občanství, které odpovídá základním zásadám mezinárodního práva“¹¹. Migrační *statut* by neměl omezovat přístup k národní zdravotní asistenci a k důchodovým systémům stejně jako přenesení jejich příspěvků v případě repatriace.

Podporovat znamená podstatně se nasazovat, aby všichni migranti a uprchlíci a také společenství, která je přijímají, se mohli rozvíjet ve všech lidských dimenzích podle vůle Stvořitele.¹² Z nich zvláště má být uznána správná hodnota náboženského rozměru tím, že všem cizincům, přítomným na daném území, bude zajištěna svoboda náboženského vyznání a praxe. Mnozí migranti a uprchlíci mají odbornosti, které ať jsou vhodně uznány a zhodnoceny. Od chvíle, kdy je „lidská práce pro svoji povahu zaměřena na sjednocení lidí“¹³,

⁵ Srov. Benedikt XVI., encyklika *Caritas in Veritate*, 47.

⁶ Srov. Intervence stálého pozorovatele Svatého stolce na XX. zasedání Rady pro lidská práva, 22. června 2012.

⁷ Srov. Benedikt XVI., encyklika *Caritas in Veritate*, 62.

⁸ Srov. Papežská rada pro pastorační migrantů a itinerantů, instrukce *Erga migrantes caritas Christi*, 6.

⁹ Srov. Benedikt XVI., promluva k účastníkům VI. světového kongresu pro pastorační migrantů a uprchlíků, 9. listopadu 2009.

¹⁰ Srov., Benedikt XVI., Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků (2010), stálý pozorovatel Svatého stolce na XXVI. řádném zasedání Rady pro lidská práva o lidských právech migrantů, 13. června 2014.

¹¹ Papežská rada pro pastorační migrantů a itinerantů a Papežská rada *Cor Unum*, Přijímat Krista v uprchlících a v lidech násilně odvlčených, 2013, 70.

¹² Srov. Pavel VI., encyklika *Populorum progressio*, 14.

¹³ Jan Pavel II., encyklika *Centesimus annus*, 27.

vybízím k hojnému úsilí, aby bylo podporováno sociálně-pracovní zapojení migrantů a uprchlíků, se zajištěním možnosti pracovat, učit se jazyku i uvědomělému občanství a se zajištěním informací v jejich původních jazycích pro všechny – včetně žadatelů o azyl. V případě nezletilých migrantů má být jejich zapojení do pracovních aktivit provázeno prevencí před zneužíváním a ohrožením jejich normálního růstu. Benedikt XVI. v roce 2006 upozorňoval, že rodina má být v migračním kontextu „místem a zdrojem životní kultury a činitelem pro osvojení si hodnot“¹⁴. Její celistvost má být vždycky podporována napomáháním rodinnému shledání, se včleněním prarodičů, sourozenců, synovců a neteří, aniž by se to podmiňovalo ekonomickými požadavky. Invalidním migrantům, žadatelům o azyl a uprchlíkům ať je zajištěna větší pozornost a pomoc. I přes všechna záslužná úsilí až dosud vynaložená ze strany mnoha zemí prostřednictvím mezinárodní spolupráce a humanitární pomoci, si velmi přejí, aby při rozdělování takové pomoci byly brány v úvahu potřeby (například lékařská a sociální péče nebo vzdělání) rozvojových zemí, které přijímají vlny uprchlíků a migrantů, a zároveň aby mezi adresáty pomoci byla zařazena místní společenství, nacházející se v materiálním nedostatku a zranitelnosti.¹⁵

Poslední výraz *začleňování* je zamýšlen v rovině příležitostí mezikulturního obohacení, příležitostí poskytnutých přítomností migrantů a uprchlíků. Integrace není „asimilace, vedoucí k potlačení nebo zapomnění vlastní kulturní identity. Kontakt s druhým vede spíše k objevení jeho ‚tajemství‘, otevření se mu a přijetí jeho platných hodnot, což přispěje k většímu vzájemnému poznání. Je to dlouhodobý proces, který vede k utváření společností a kultur, aby byly stále více odleskem rozmanitosti lidem daných Božích darů“¹⁶. Takový proces může být urychlen nabídkou občanství, osvobozeného od ekonomických a jazykových nároků i procesů, zvláštního režimu pro migranty, kteří by se díky němu mohli těšit z dlouhého pobytu v zemi. Znova trvám na nezbytnosti každým způsobem upřednostňovat kulturu setkání, rozšiřováním možností interkulturní výměny, zachycením a šířením správných praktik integrace a rozvojem programů zaměřených na přípravu místních komunit na procesy začleňování. Rád bych upozornil na zvláštní případy cizinců nucených opustit kvůli humanitární krizi zemi, do které byli přijati. Těmto lidem je potřeba zajistit vhodnou asistenci pro repatriaci a programy pro pracovní a znovu začlenění ve své vlasti. Církev je v souladu se svou pastorační tradicí připravená pomoci jako první při uskutečňování všech iniciativ výše předložených, ovšem pro dosažení požadovaných výsledků je nezbytná pomoc politiků a občanské společnosti, každého podle jeho vlastní odpovědnosti.

Během summitu OSN v New Yorku 19. září 2016 vyjádřili světoví představitelé vůli zasadit se za migranty a uprchlíky, za záchranu jejich životů a za obranu jejich práv, a sdílet tuto odpovědnost na globální rovině. Za tímto účelem se země zavázaly připravit a schválit do konce roku 2018 dvě globální dohody (*Global Compacts*), věnované jednak uprchlíkům a jednak migrantům.

Draží bratři a sestry, ve světle těchto započatých procesů představují následující měsíce privilegovanou příležitost k předložení a podpoře zcela konkrétních akcí, pro které jsem chtěl komentovat (časovat) čtyři slovesa. Zvu vás tedy, abyste využili každé příležitosti a sdíleli toto poselství se všemi politickými a sociálními představiteli, kteří jsou zapojeni – nebo mají zájem se podílet – v procesu, který povede ke schválení oněch dvou globálních dohod.

¹⁴ Srov., Benedikt XVI., Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků 2007.

¹⁵ Srov. Papežská rada pro pastorační migrace a itinerantů a Papežská rada Cor Unum, Přijímat Krista v uprchlících a v lidech násilně odvláčených, 2013, 30-31.

¹⁶ Jan Pavel II., Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků 2005, 24. listopadu 2004.

Dnes, 15. srpna, si připomínáme slavnost Nanebevzetí Panny Marie. Boží Matka, která přímo na sobě zakusila tvrdost vyhnanství (srov. Mt 2,13-15), láskyplně doprovázela svého Syna po cestě na Kalvárii, a nyní se věčně účastní slávy. Její mateřské přímlově svěřujeme naděje všech migrantů a uprchlíků na světě a touhy společenství, která je přijímají, abychom se všichni, v souladu s vrcholným Božím přikázáním, učili milovat bližního, cizince, jako sebe samotné.

Vatikán, 15. srpna 2017

Slavnost Nanebevzetí blahoslavené Panny Marie

FRANTIŠEK